

2025

SANSKRIT

Paper : SAN0400104

(Classical Sanskrit Literature)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

Answer either in English or in Sanskrit

UNIT—I

(Rāmāyaṇa)

(Marks : 15)

1. Answer any one of the following :

10

अधस्तनेषु प्रश्नेषु एकतमस्य उत्तरं प्रदेयम्—

(a) “अयं स कालः संप्राप्तः समयो अद्य जलागमः”—

Describe the rainy season as per your prescribed text.

“अयं स कालः संप्राप्तः समयो अद्य जलागमः”—

पाठ्यानुसारेण वर्षाकालस्य वर्णनं ददातु।

- (b) How is the beauty of nature described in the 30th Chapter of Kiṣkindhā-kāṇḍa? How does it affect Rāma's emotions?

किष्किन्धाकाण्डस्य त्रिंशत्तमे अध्याये प्रकृतेः सौन्दर्यं कथं वर्णितम्? अनेन रामचन्द्रः कथं प्रभावितः जातः?

- (c) Explain the following :

अधस्तनयोः व्याख्या कार्या—

(i) प्रथा धर्मपरिक्लिष्टा नववारिपरिप्लुता।
सीतेव शोकसन्तप्ता मही बाष्पं विमुञ्चति॥

(ii) सारस-आरवसंनादैः सारस-आरवनादिनी।
या आश्रमे रमते बाला सा अद्य मे रमते कथम्॥

2. Answer the following questions :

1×3=3

अधस्तनानां प्रश्नानाम् उत्तरं प्रदेयम्—

- (a) Mention the names of two flowers that bloom during rainy season.

वर्षाकाले विकसितस्य पुष्पद्वयस्य नाम लिखतु।

- (b) On which mountain, did Rāma live during the rainy season?

कस्मिन् पर्वते रामः वर्षातीर्णं निवसति स्म?

- (c) Write the synonym of each of the following terms as per your prescribed text :

पाठ्यग्रन्थानुसारेण निम्नलिखितपदद्वयस्य समार्थकपदं लिखतु :

मेघः ; मयूरः।

3. Write grammatical notes on any two of the following :

2

अधोलिखितेषु पदद्वयस्य व्याकरणात्मकटिप्पणी लेखनीया—
नृत्पन्ति ; पातुम् ; उपागम्य ; भविष्यति ; पश्य।

UNIT—II

(Mahābhārata)

(Marks : 15)

4. Answer any one of the following :

10

अधस्तनेषु प्रश्नेषु एकतरस्य उत्तरं प्रदेयम्—

- (a) Discuss the subject matter of the 66th Chapter of the Sabhāparva of the Mahābhārata.

महाभारतस्य सभापर्वणः षट्षष्टि-संख्यकाध्यायस्य विषयवस्तु आलोचयतु।

- (b) Explain any two of the following :

अधोलिखितेषु द्वयोः व्याख्या करणीया—

(i) हुतेन शाम्यते पापं स्वाध्यायैः शान्तिरुत्तमा।

दानेन भोगानित्याहुस्तपसा स्वर्गमाप्नुयात्॥

(4)

- (ii) दानं तु द्विविधं प्राहुः परत्रार्थमिहैव च ।
सद्भ्यो यद् दीयते किञ्चित् तत् परत्रोपतिष्ठते ॥
- (iii) स्वधर्माचरणे युक्ता ये भवन्ति मनीषिणः ।
तेषां स्वर्गफलावाप्तिर्योऽन्यथा स विमुह्यते ॥

5. Translate the following verse :

निम्नलिखितस्य श्लोकस्य अनुवादः करणीयः—
युधिष्ठिरस्तु निश्चेता गतसत्त्व इवाभवत् ।
न तं सूतं प्रत्युवाच वचनं साध्वसाधु वा ॥

Or / अथवा

Write short notes on any two of the following :

अधस्तनेषु द्वयोः संक्षिप्तटिप्पणी विधेया—
वैशम्पायनः ; शकुनिः ; गृहस्थाश्रमम् ।

UNIT—III

(Raghuvamśam)

(Marks : 15)

6. Explain any one of the following :

अधोलिखितयोः एकतरस्य व्याख्या कार्या—

- (a) तस्याः खुरन्यासपवित्रपांसुमपांसुलानां धुरि कीर्तनीया ।
मार्गं मनुष्येदवरधर्मपत्नी श्रुतेरिवार्थं स्मृतिरन्वगच्छत् ॥
- (b) पुरस्कृता वर्त्मनि पार्थिवेन प्रत्युद्रता पार्थिवधर्मपत्न्या ।
तदन्तरे सा विरराज धेनुर्दिनक्षपामध्यगतेव सन्ध्या ॥

A25/826

(Continued)

(5)

7. (a) Write a note on 'उपमा कालिदासस्य'.

5

'उपमा कालिदासस्य' इति विषये टिप्पणी एका लेखनीया ।

Or / अथवा

(b) Give an account of the character of the king Dilipa after your prescribed text.

पाठ्यपुस्तकानुसारेण राज्ञः दिलीपस्य चरित्रस्य विवरणं ददातु ।

8. "मरुत्प्रयुक्ताश्च मरुत्सखाभं तमर्च्यमारादभिवर्तमानम् ।"

(a) Who is मरुत्सखा?

1

कः मरुत्सखा?

(b) Disjoin the सन्धि :

2

सन्धिविच्छेदं करोतु—

'तमर्च्यमारादभिवर्तमानम्'

9. Write a brief note on any one of the following :

2

अधोलिखितयोः एकतरस्य संक्षिप्तटिप्पणी विधेया—

(a) सुदक्षिणा

(b) नन्दिनी

A25/826

(Turn Over)

(6)

UNIT—IV

(Nītiśatakam)

(Marks : 15)

10. Explain any one of the following :

5

अधोलिखितयोः एकतरस्य व्याख्या करणीया—

- (a) साहित्यसंगीतकलाविहीनः साक्षात्पशुः पुच्छविषाणहीनः।
तृणं न खादन्नपि जीवमानस्तद्भागधेय परमं पशूनाम्॥
- (b) स जातो येन जातेन जाति वंशः समुन्नतिम्।
परिवर्तिनि संसारे मृतः को वा न जायते॥

11. Answer any three of the following :

2×3=6

अधस्तनानां त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरं देयम्—

- (a) “सत्संगतिः कथय किं न करोति पुंसाम्?”

What are the benefits of a good companion?

सत्संगतिः कानि उपकाराणि साधयति?

- (b) “कुसुमस्तवकस्येव द्वे गती स्तो मनस्विनाम्।”

What are the two alternatives of self-respecting men?

मनस्विनां के द्वे गती स्तः?

- (c) What are the three ends of vitta? Explain.

वित्तस्य काः तिस्रो गतयः? व्याख्यायतु।

(7)

(d) _____ सुखमाराध्यः सुखतरमाराध्यते _____ ।

ज्ञानलवदुर्विदग्धं _____ च तं _____ न रंजयति॥

(Fill in the blanks)

(रिक्तस्थानानि पूरयतु)

12. Answer the following :

1×4=4

अधस्तनानाम् उत्तरं प्रदेयम्—

- (a) Who is the author of the Nītiśatakam?

कः नीतिशतकस्य लेखकः?

- (b) Nītiśatakam is a _____ poetry.

(Fill in the blank)

‘नीतिशतकम्’ इति _____ काव्यम्।

(रिक्तस्थानं पूरयतु)

- (c) What is the real ornament of a man?

किं पुरुषस्य प्रकृतभूषणम्?

- (d) _____ विहीनः पशुः।

(Fill in the blank)

(रिक्तस्थानं पूरयतु)

